

GÜVENSİZLİĞİN GÖRÜNMEYEN KATMANI: BATI AFRİKA'DAKİ GÜVENLİK TEHDİTLERİNİN BAŞARISIZ DEVLETLER YAKLAŞIMI ÇERÇEVESİNDE ANALİZİ

İsmail Karaman
ismailkaramann010@gmail.com
ORCID No: [0000-0002-2133-1429](https://orcid.org/0000-0002-2133-1429)

Özet

Bu çalışma, Batı Afrika bölgesindeki güvenlik tehditlerini başarısız devletler yaklaşımı çerçevesinde ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırmanın temel amacı, bölgede var olan terörizm, organize suç örgütleri, insan ve göçmen kaçakçılığı, uyuşturucu ve silah kaçakçılığı gibi tehditlerin, başarısız devletler yaklaşımı çerçevesinde nasıl şekillendiğini ve birbirleriyle nasıl etkileştiğini incelemektir. Çalışmada niteliksel bir yaklaşım benimsenmiş olup, doküman analizi yöntemini kullanarak, akademik kitaplar, makaleler, raporlar ve açık kaynaklar üzerinden bölgesel tehditlere ilişkin bir değerlendirme yapılmaktadır. Özellikle Batı Afrika ülkelerindeki devlet yapısının zayıflığının, güvenlik tehditlerinin devamlılığında önemli rol oynadığı, devletin temel işlevlerini yerine getiremediği durumların bahse konu suç oranlarını arttırıcı etki gösterdiği savunulmuştur. Bölgedeki devletlerin güvenlik politikalarında yapısal sorunların yeterince dikkate alınmaması, tehditlerin kronikleşmesine ve yaygınlaşmasına neden olmaktadır. Bu nedenle, bölgede sürdürülebilir güvenlik stratejilerinin oluşturulması için devletlerin sadece askeri tedbirlerle değil, tüm kurumlarıyla birliktelik göstermesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Batı Afrika, Başarısız Devletler, Güvenlik, Güvensizlik, Tehdit.

THE INVISIBLE LAYER OF INSECURITY: ANALYSIS OF SECURITY THREATS IN WEST AFRICA WITHIN THE FRAMEWORK OF THE FAILED STATES APPROACH

Abstract

This study aims to reveal security threats in the West African region within the framework of the failed states approach. The main objective of the research is to examine how threats such as terrorism, organized crime, human and migrant smuggling, drug and arms trafficking in the

region are shaped within the framework of the failed states approach and how they interact with each other. The study adopts a qualitative approach and uses document analysis to evaluate regional threats based on academic books, articles, reports, and open sources. It argues that the weakness of state structures in West African countries plays a significant role in the persistence of security threats and that the state's inability to perform its basic functions has a detrimental effect on crime rates. The failure to adequately address structural issues in the security policies of countries in the region has led to the chronic and widespread nature of threats. Therefore, it has been concluded that in order to establish sustainable security strategies in the region, states must work together not only through military measures but also through all their institutions.

Keywords: West Africa, Failed States, Security, Insecurity, Threat.

Giriş

Suç olgusu, insanlık tarihi kadar eski olmakla birlikte, tarihsel süreç içerisinde meydana gelen toplumsal, siyasal ve ekonomik dönüşümlere paralel olarak evrilmiş ve günümüzde ulusal sınırları aşan karmaşık bir güvenlik sorunu haline gelmiştir. Küreselleşme olgusu ve devletler ile devlet dışı aktörler arasındaki çok boyutlu karşılıklı bağımlılık ilişkileri, uluslararası sistemde yeni güvenlik tehditlerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu çerçevede, özellikle terörizm, organize suç örgütleri, insan ve göçmen kaçakçılığı ile uyuşturucu ve silah kaçakçılığı gibi sınır ötesi suç faaliyetleri hem devletlerin iç güvenliğini hem de uluslararası istikrarı tehdit eden, bireyden başlayarak birçok aktörü doğrudan hedef alan başlıca tehditler arasında yer almaktadır.

Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi kuramında, bireyin fizyolojik gereksinimlerinin (örneğin beslenme, barınma, su, uyku) karşılanmasının ardından ikinci düzeyde yer alan güvenlik ihtiyacı, bireyin hem fiziksel hem de psikolojik anlamda tehditlerden korunma arzusunu ifade etmektedir. Wolfers'ın da belirttiği gibi güvenlik; sahip olunanlara yönelik bir tehdidin ya da bu tehditten kaynaklı korkunun olmaması durumu (Wolfers, 1952:485) olarak tanımlanmaktadır.

Güvenlik, özünde algısal ve bağlamsal bir olgudur. Farklı coğrafyalarda yaşayan bireylerin ve toplumların ihtiyaçları, gelecek beklentileri, risk ve tehdit algıları ile güvensizlik düzeyleri birbirinden

önemli ölçüde farklılık göstermektedir. Bu nedenle, güvenlik tehditlerine karşı tek tip, evrensel bir yaklaşım geliştirmek çoğu zaman mümkün olmamaktadır. Güvenlik olgusuna yönelik algılamalar tarihsel süreç içinde hem bireyler hem de devletler düzeyinde önemli dönüşümler geçirmiştir. Özellikle Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte iki kutuplu uluslararası düzenin dağılması, devletlerin güvenlik, tehdit ve risk algılarını yeniden tanımlamalarına yol açmıştır. Bu dönemde askeri güvenlikten insan güvenliğine uzanan geniş bir güvenlik yelpazesi ortaya çıkmış ve güvenlik kavramı, yalnızca devlet merkezli değil, birey ve toplum temelli yaklaşımları da içerecek şekilde yeniden yorumlanmıştır.

Bahsedilen güvenlik sorunlarının yaşandığı bölgelerin başında gelen alanlardan biri de Batı Afrika Bölgesi'dir. Özellikle yaşadıkları kolonyel ve daha sonrasında post-kolonyel etkiler kıta ve kıta insanını dünyada yaşanan diğer gelişmelerden geri bırakmıştır. Soğuk Savaş döneminde ve sonrasında yaşanan kanlı bağımsızlık mücadelelerinin ardından birçok Batı Afrika ülkesi, ciddi siyasi, ekonomik ve toplumsal sorunlar ile karşı karşıya kalmışlardır. Terörizm, organize suç örgütleri faaliyetleri, insan ve göçmen kaçaklığı, uyuşturucu ve silah kaçaklığı gibi güvenlik sorunları devletlerin sahip oldukları yapısal zayıflıkların birer sonucu olarak ortaya çıkmış ve var olan güvenlik sorunlarını dahada derinleştirmiştir. Güvenlik tehditleri sadece iç dinamiklerden kaynaklanmamış, yaşanan dış müdahalelerde var olan negatif çıktıların ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Yaşanılan dış müdahaleler var olan sorunlara çözüm üretmekten ziyade, mevcut kırılğanlıkları derinleştirmiş ve istikrarsızlıkları daha da pekiştirmiştir.

Başarısız devletler yaklaşımı Batı Afrika Bölgesi'nde var olan güvenlik sorunlarını açıklayıcı yaklaşımlardan birini oluşturmaktadır. Özellikle devletlerin vatandaşlarına güvenlik hizmetini sağlıklı olarak sağlayamaması, hukukun üstünlüğünün sağlanamaması, kamu hizmetlerinin tam olarak yerine getirilememesi, ekonomik yapının zayıf olması, politik istikrarsızlıkların yaşanması ve merkezi otoritenin zayıflaması bölgede var olan tehditlerin yaygınlaşmasına neden olmuştur.

Bu çalışmanın temel amacı; Batı Afrika bölgesindeki güvenlik tehditlerini başarısız devletler yaklaşımı çerçevesinde ortaya koyulması ve bölgede var olan terörizm, organize suç örgütleri, insan ve göçmen kaçaklığı, uyuşturucu ve silah kaçaklığı gibi tehditlerin, başarısız

devletler yaklaşımı çerçevesinde nasıl şekillendiğini ve birbirleriyle nasıl etkileştiğini incelemektir. Çalışmada niteliksel bir yaklaşım benimsenmiş olup, doküman analizi yöntemini kullanarak, akademik kitaplar, makaleler, raporlar ve açık kaynaklar üzerinden bölgesel tehditlere ilişkin bir değerlendirme yapılmıştır. Özellikle Batı Afrika ülkelerindeki devlet yapısının zayıflığının, güvenlik tehditlerinin ortaya çıkması ve devam etmesinde önemli rol oynadığı, devletin temel işlevlerini yerine getiremediği durumların bahse konu suç oranlarını arttırıcı etki gösterdiği savunulmuştur. Bölgedeki devletlerin güvenlik politikalarında yapısal sorunların yeterince dikkate alınmaması, tehditlerin kronikleşmesine ve yaygınlaşmasına neden olmaktadır. Bu nedenle, bölgede sürdürülebilir güvenlik stratejilerinin oluşturulması için devletlerin sadece askeri tedbirlerle değil, tüm kurumlarıyla eş güdümlü olarak hareket etmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Başarısız Devletler Kavramı

Başarısız devletler yaklaşımı, modern uluslararası ilişkiler ortamında, devletin temel işlevlerini yerine getirememesi, otorite kapasitesinin zayıflaması ve bu durumun hem iç istikrarı hem de küresel güvenliği tehdit etmesi bağlamında ortaya çıkan kavramsal bir yaklaşımdır. Akademik anlamda başarısız devletler üzerine birçok çalışma olmasına rağmen devletin başarısızlığı noktasında ortak kabul edilen bir tanım yoktur (Cojanu & Popescu, 2007:114-115). Bahse konu muğlaklık günümüzde hala devam etmektedir. Uzlaşılan tek bir tanım bulunmamasına rağmen başarısız devlet; yönetimde bir çöküş yaşayan, çatışma, yoksulluk ve yolsuzlukla karakterize edilen ve uluslararası anlamda ciddi istikrarsızlığa yol açan siyasi varlık olarak tanımlanmaktadır (Auerbach, 2024). Farklı bakış açıları ile alınmasından kaynaklı olarak farklı kavramsal ifadelere de başvurulduğu görülmüş, “Çökmüş Devlet”, “Aksayan Devlet”, “Zayıf Devlet”, “Kırılgan Devlet” gibi kavramlarında literatürde öne çıktığı görülmüştür (Başurgan Atılgan & Atılgan, 2024:593). İlk olarak Gerald Helman ve Steven Ratner tarafından ele alınan “*Saving Failed States*” çalışması ile akademik olarak ele alınan devletin başarısızlığı kavramı, devam eden süreçte Batı Afrika devlet başarısızlığı hakkında “*The Coming Anarchy*” adlı çalışması ile Robert D. Kaplan tarafından ifade edilmiştir (Güngörsen & Şahin, 2023:10). Gerald Helman ve Steven Ratner yapmış oldukları çalışmada başarısız devletleri uluslararası toplumun bir üyesi olarak kabul etmişler ancak bu üyeliği sürdüremeyen, tamamen işlevsiz hale gelmiş aktörler olarak

tanımlamışlardır (Helman & Ratner, 1993:3). Ayrıca çalışmada şiddet ve anarşinin artmasının sadece kendi vatandaşlarına değil, mülteci akınları, siyasi istikrarsızlık ve rastgele savaşlar sebebi ile komşu ülkeleri de tehdit ettiklerini, bu yüzden başarısız devletleri kurtarmanın yeni ve birçok açıdan farklı bir meydan okuma olacağını altı çizilmiştir. Bahse konu çalışmada Heelman ve Ratner başarısız devlet kapsamında üç tür devletten söz etmiş ve bunları Bosna, Kamboçya, Liberya ve Somali gibi yönetim yapılarını aşan sorunlara sahip ülkeler, Etiyopya, Gürcistan ve Zaire gibi çökmekte olan devletler ve Eski Yugoslavya ve Sovyet Birliği topraklarında ortaya çıkan yaşanabilirlikleri henüz belli olmayan yeni bağımsız devletler olarak sınıflandırmışlardır (Helman & Ratner, 1993:5). 2023 yılı başarısız devletler endeksine göre Bosna Hersek 72.3, Kamboçya 80.3, Liberya 88.9, Somali 112, Etiyopya 100, Gürcistan 71.9, Kongo Demokratik Cumhuriyeti 107 puana* sahip ülkelerdir (World Population Review, 2025).

Robert D. Kaplan, Batı Afrika özelinde ele almış olduğu ve 1994 yılında The Atlantic dergisinde yayımlanan “The Coming Anarchy” adlı çalışmada başarısız devlet yaklaşımı ile ilgili olarak; Batı Afrika’da çölleşmenin, ormansızlaştırmanın, su kıtlığı gibi çevresel sorunların devlet yapılarının çökmesinde belirleyici olduğunu, doğal kaynak krizlerinin, kitlesel göçleri, iç çatışmaları ve organize suç faaliyetlerini tetiklediğini, Sierra Leone ve Fildişi Sahili gibi ülkelerde çevresel baskıların var olan sosyal doku üzerinde parçalayıcı bir etki yarattığını, devlet otoritesinin zayıfladıkça etnik, kabilevi ve dini kimliklerin öne çıktığını, bu durumun ulus-devlet kimliği üzerinde çözümler meydana getirdiğini, meydana gelen çözümlerin devletin meşruiyetini yitirmesi ile etnik savaşlara ve milislerin hakimiyetine yol açacağını altını çizerek devletlerin iç çöküşünün sadece iç güvenlik sorunu olmadığını, tüm dünyanın geleceği açısından istikrarsızlık yarattığını ifade etmiştir (Kaplan, 1994). Taşdemir (2013), yapmış olduğu çalışmada başarısız devletlerin en önemli karakteristik özelliklerinin yaşanan iç savaşlar olduğunu belirtmiştir (Taşdemir, 2013:409).

Robert I. Rotberg’in 2003 yılında yayımlanan ve editörlüğünü yaptığı “State Failure and State Weakness in a Time of Terror” başlıklı

* Bahse konu puanlama eşik değeri 90 puan üzerinden değerlendirilmektedir. 90 veya daha yüksek puana sahip olan ülkeler başarısızlık riski altında olup, 90 puan altında olan ülkelerin başarısız olma olasılığı düşük olarak kabul edilmektedir.

çalışmada ele almış olduğu “Failed States, Collapsed States, Weak States: Causes and Indicators” başlıklı çalışmada; başarısız devletleri, genel manada iç çatışmalarla, şiddetli toplumsal bölünmelerle ve silahlı gruplar arasındaki savaşlarla tanımlamış, merkezi otoritenin ülke sınırlarını ve coğrafyasını kontrol edemezliği, yalnızca başkent ya da belli etnik bölgelerde üzerinde denetim sağlanabildiğini, vatandaşlarla temel güvenlik hizmetlerini sunamadığını, hukuk sisteminin işlevsiz olduğu, yargı erkinin yürütme erkine bağlı olduğunu, bürokrasinin yozlaşmış olduğunu, altyapının çürümüş, iletişim ve ulaşım sistemlerinin çökmüş olduğunu, yerel liderlere ve savaş ağalarına ve etnik gruplara yönelimin artacağını altını çizmiştir (Rotberg, 2003:5-8). Bunun yanında yine Robert I. Rotberg ele almış olduğunu “When States Fail” adlı çalışmasında ulus-devletlerin, içsel şiddetle sarmalandıklarında ve vatandaşlarına olumlu siyasi hizmetler sunmayı bıraktıklarında başarısız olacaklarını, bu durumun devletin meşruiyetini zedeleyeceğini, hükümetin güveniniirliğini kaybettireceğini ve ilgili ulus devletin sürekliliğinin, vatandaşlar nezdinde sorgulanabilir ve gayrimeşru bir hal alacağını altını çizmiştir (Rotberg, 2004:1).

11 Eylül saldırılarının ardından küresel güçlerin terörist gruplarla mücadele için kavramı araçsallaştırdıklarına yönelik tartışmalar ortaya çıksa da (Başurgan Atılğan & Atılğan, 2024:593), Edward Newman 2007 yılında yayımlamış olduğu “Weak States, State Failure, and Terrorism” adlı çalışmasında ise; devlet başarısızlığı noktasında, zayıf devlet yapıları ve terörizm arasında doğrudan ve kesin bir ilişkinin bulunmadığını ifade etmiş, her ne kadar bazı yıkıcı terör örgütleri başarısız devletlerde faaliyet gösterebilse de, zayıf ya da başarısız devletlerin büyük çoğunluğunun bu tür örgütleri barındırmadığına dikkat çekerek terör örgütlerinin yalnızca otorite boşluğu yaşayan başarısız devletlerden değil, güçlü devletlerin sunduğu imkânlardan da yararlandığı vurgulamıştır (Newman, 2007:483-484). Newman’a göre, zayıf devletlerde terör örgütlerinin faaliyet gösterebilme kapasitesi, çoğunlukla merkezi yönetimin tamamen ortadan kalkmasından ziyade, hükümetlerin ya da yerel aktörlerin açık ya da örtük rızası veya iş birliği ile şekillenmektedir. Bu nedenle, devletin tamamen çökmesi ile ciddi bir terör tehdidinin ortaya çıkması arasında sınırlı bir ilişki söz konusudur. Başarısız devlet olarak nitelenen devletlerin hepsi aynı sorunsallara sahip olmasından kaynaklı olarak bahse konu nitelendirmeye girmemektedir. Devletlerin başarısızlığa eğilimli hale gelmesinde etkili olan faktörler; ekonomik kırılganlıklar, tarihsel-

sömürgeci miras, toplumsal heterojenlik, kurumsal zayıflıklar, siyasal istikrarsızlık ve sosyal dışlanma gibi çok boyutlu ve birbirini besleyen dinamikler çerçevesinde analiz edilebilmektedir.

Kırılgan Devlet Endeksi bir devletin kırılganlığını, toprakların fiziksel kontrolünün kaybı veya meşru güç kullanımı üzerinde sahip olduğunu tekelin kaybı, kolektif kararlar almak için meşru otoritenin aşınması, makul kamu hizmetlerinin sağlanamaması ve uluslararası toplumun tam bir üyesi olarak diğer devletlerle etkileşime geçememesi özellikleri çerçevesinde ele almıştır (Fragile States Index, 2025). Kırılgan Devlet Endeksinde çeşitli göstergeler kullanılmıştır. C1: Güvenlik Aygıtı (Devletin güvenlik kurumlarının etkinliği), C2: Farklılaşmış/Parçalanmış Elitler (Siyasi elitler arasındaki bölünme, kutuplaşma veya güç mücadeleleri; karar alma süreçlerinin konsensüse dayanmaktan uzaklaşması), C3: Toplumsal/Grup Temelli Hoşnutsuzluk (Etnik, dini veya kimlik temelli topluluklar arasında eşitsizlik, ayrımcılık, dışlanma ya da tarihsel adaletsizliklerden kaynaklanan gerilimler), E1: Ekonomik Gerileme (Ekonomik büyümenin yavaşlaması, durması ya da küçülme; işsizlik oranlarının artması, dış borç krizi, mali istikrarsızlık ve yaşam standartlarında düşüş gibi unsurlar), E2: Dengesiz Kalkınma (Gelir dağılımındaki eşitsizlik, bölgeler arası kalkınma farkları, etnik veya sosyal gruplar arasında ekonomik fırsatlara erişimde adaletsizlik), E3: Nitelikli Göç/İnsan Sermayesinin Kaybı (Eğitilmiş ve yetenekli bireylerin ülkeyi terk etmesi; beyin göçü, mülteci ve göçmen akınları), P1: Devletin Meşruiyeti (Devletin halk nezdinde kabul görmesi, yönetime duyulan güven, seçimlerin adilliği, yolsuzluk seviyesi, kamu kurumlarına olan inanç ve devlet otoritesinin sorgulanıp sorgulanmadığı gibi unsurlar), P2: Kamu Hizmetleri (Devletin sağlık, eğitim, altyapı, güvenlik, ulaşım gibi temel kamu hizmetlerini sunma kapasitesi ve bu hizmetlerin kapsayıcılığı ile erişilebilirliği), P3: İnsan Hakları (Bireylerin temel hak ve özgürlüklerinin korunması, ifade özgürlüğü, basın özgürlüğü, toplumsal cinsiyet eşitliği, azınlık hakları, işkence yasağı gibi evrensel insan haklarının ihlal edilip edilmediği), S1: Demografik Baskılar/Nüfus Baskısı (Nüfus artış hızı, genç nüfus oranı, kentleşme baskısı, doğal kaynakların aşırı kullanımı, çevresel bozulma, kuraklık, kıtlık ve sağlık krizleri gibi faktörlerin devletin kapasitesi üzerindeki baskıları), S2: Mülteciler ve Ülke İçindeki Yerinden Edilmiş Kişiler (Ülke dışına kaçan mülteciler ya da iç çatışmalar nedeniyle ülke içinde göç etmek zorunda kalan bireylerin sayısı, durumu ve bu durumun yarattığı sosyal, ekonomik ve güvenlik baskıları), X1: Dış

Müdale (Yabancı devletlerin veya uluslararası aktörlerin siyasi, askeri veya ekonomik müdahaleleri; işgal, askeri üsler, dış yardımların bağımlılık yaratması veya egemenlik ihlalleri gibi hususlar)'dır. Her bir puan, sahip olduğu göstergenin temsil ettiği alandaki kırılganlık seviyesini belirlemekte ve 10'a ne kadar yakınsa, o alandaki zayıflık o kadar büyük olmaktadır. Aşağıda Tablo 1'de 2024 yılına ait Batı Afrika ülkelerinin bahse konu gösterge değerlerine yer verilmiştir (Fragile States Index, 2024).

Tablo 1'de yer alan veriler incelendiğinde C1: Güvenlik Aygıtı endeksine göre en kırılgan ülkeler; Mali, Burkina Faso, Nijer'dir. Siyasi elitlerin arasındaki bölünme, kutuplaşma ve güç mücadeleleri endeksi olan C2 endeksine göre en kırılgan ülkeler; Gine, Fildişi Sahili, Nijer, Nijerya, C3 endeksine göre; Gine, Nijerya, Nijer, E1 endeksine göre; Nijerya, Sierra Leone, Liberya, E2 endeksine göre; Burkina Faso, Togo, Nijerya, E3 endeksine göre; Yeşil Burun Adaları, Mali, Burkina Faso, P1 endeksine göre; Gine, Mali, Nijerya, P2 endeksine göre; Nijer, Gine, Mali, P3 endeksine göre; Nijerya, Mali, Gine, S1 endeksine göre; Gine, Mali, Fildişi Sahili, Sierra Leone, S2 endeksine göre; Mali, Nijer, Sierra Leone, X1 endeksine göre ise; Burkina Faso, Mali ve Nijer'dir.

Tablo 1. Batı Afrika Ülkeleri Kırılgan Devlet Endeksleri

Country	Rank	Total	C1	C2	C3	E1	E2	E3	P1	P2	P3	S1	S2	X1
		2024	2024	2024	2024	2024	2024	2024	2024	2024	2024	2024	2024	2024
Benin	74th	72,5	5,0	7,0	2,4	6,6	7,7	5,8	5,3	8,2	6,0	7,9	6,0	4,6
Burkina Faso	21st	94,2	9,5	8,2	5,9	7,1	8,4	6,9	7,1	8,7	7,1	8,6	8,3	8,4
Yeşil Burun Adaları	116th	57,2	3,9	5,5	2,1	5,9	4,8	7,7	3,2	5,3	2,0	5,9	3,3	7,6
Fildişi Sahili	39th	85,3	6,3	9,9	6,4	5,9	7,2	5,5	7,0	8,2	6,6	8,9	6,1	7,3
Gambiya	61st	76,1	5,4	7,7	2,5	7,7	6,2	6,8	6,1	7,8	7,0	8,2	5,5	5,2
Gana	106th	60,8	3,7	5,9	2,7	6,0	6,8	6,5	3,3	6,5	3,5	7,5	3,2	5,2
Gine	17th	96,4	8,7	10,0	9,2	7,5	7,2	6,0	9,4	9,2	7,3	9,1	5,9	6,9
Liberya	35th	86,9	6,5	9,3	4,3	8,0	7,8	6,2	6,0	8,8	7,2	8,7	6,9	7,2
Mali	14th	97,3	9,7	7,6	8,2	7,0	6,9	7,4	8,7	8,9	7,6	9,1	8,2	8,0
Niger	19th	95,2	9,0	9,9	7,4	7,0	7,7	6,3	6,7	9,6	6,8	8,8	8,0	8,0
Nijerya	15th	96,6	8,7	9,6	8,3	8,9	8,0	6,6	8,3	8,9	8,3	9,6	6,1	5,3
Senegal	70th	74,2	4,6	7,4	5,1	7,2	6,2	6,8	7,2	7,7	4,7	7,2	5,5	4,6
Sierra Leone	45th	82,6	5,6	8,2	5,5	8,6	7,4	6,5	5,6	8,7	5,3	8,3	7,1	5,8
Togo	51st	81,1	5,5	7,6	6,9	6,7	8,1	6,2	7,5	7,9	6,6	7,5	5,6	5,0

Kaynak: (Fragile States Index, 2024).

Sömürge ya da yarı-sömürge geçmişine sahip olan, mevcut siyasal kurumları işlevsellikten uzak, ekonomik yapısı kırılgan ve istikrarsız olan, etnik ve dini açıdan heterojen bir toplumsal yapıya sahip devletler, başarısızlığa daha yatkın kabul edilmekle birlikte, bu yatkınlık zayıf demografik gelişim, kaynak yetersizliği, kaynakların adaletsiz dağılımı, dışa bağımlılık ve dış müdahalelere açıklık gibi yapısal zafiyetlerle daha da derinleşmektedir (Özalp, 2014:355-357). Sahip olunan bu kırılganlıklar, yalnızca iç dinamikleri değil, aynı zamanda uluslararası güvenliği de etkileyen sonuçlar doğurmakta; ulusal ve uluslararası şiddet olayları, askeri ve ekonomik müdahaleler, sınır anlaşmazlıkları, iç savaşlar, isyan hareketleri, etnik çatışmalar ve ayrımcılık gibi güvenlik sorunlarını beraberinde getirmektedir.

Afrika Kıtası Tarihsel Arka Plan ve Sömürge Dönemleri

Afrika kıtasının Akdeniz'e bakan kuzey kıyıları, tarih boyunca birçok medeniyetin mücadele sahası olmuştur. Bu tarihsel süreç, Nil Vadisi'nde ortaya çıkan Antik Mısır Medeniyeti ile başlamış ve ilerleyen dönemlerde Fenikeliler, Kartacalılar ve Romalılar gibi farklı güçlerin kıyı bölgelerinde egemenlik kurma çabalarıyla devam etmiştir. Bu mücadeleler, başlangıçta kıtanın iç kesimlerini doğrudan etkilememiş; coğrafi keşiflerin sınırlı olduğu bu dönemlerde Afrika'nın iç bölgeleri büyük oranda dış dünyanın ilgisinden uzak kalmıştır (Rodney, 1972). Afrika'nın sömürgecilik sürecindeki kırılma noktalarından biri, Kartaca'nın Akdeniz'de koloni kurma faaliyetleri ve Roma İmparatorluğu ile olan mücadelesidir. Ancak kıtanın geniş çaplı olarak uluslararası güçlerin çıkar çatışmalarına sahne olması, özellikle 15. yüzyılda coğrafi keşiflerin başlamasıyla hız kazanmıştır. 16. ve 17. yüzyıllarda İspanya ve Portekiz'in öncülüğünde yürütülen keşif faaliyetleri, Afrika kıyılarının bu ülkelerin etkisi altına girmesine neden olmuştur (Thornton, 2012).

18. ve 19. yüzyıllarda Sanayi Devrimi, Avrupa Devletlerinin hammadde ve pazar ihtiyacını artırmış ve bu doğrultuda Afrika kıtası sömürgeci güçlerin merkezi haline gelmiştir. Bu süreç, özellikle Berlin Konferansı (1884-1885) ile kurumsal bir niteliğe kavuşmuştur. Konferans, Afrika kıtasının Avrupa devletleri arasında paylaşılmasını resmileştirmiştir. Portekiz'in çağrısı üzerine toplanan ve Osmanlı Devleti dâhil 14 ülkenin katılım sağladığı bu konferans, Almanya Şansölyesi Otto von Bismarck'ın öncülüğünde gerçekleştirilmiştir. Konferans sonucunda Fransa ve İngiltere, kıtada geniş toprakların

“yasal” hâkimi konumuna gelmiştir (Boahen, 1987). Berlin Konferansı'nın ardından Batı Afrika bölgesi, Fransız ve İngiliz sömürge idareleri altında farklı yönetim biçimlerine tabi tutulmuştur. Bu süreçte Avrupalı devletler, bölgenin etnik, dilsel ve kültürel çeşitliliğini göz ardı ederek geometrik sınırlamalarla haritalar çizmiş; bu durum kabileler ve etnik gruplar arasında uzun sürecek çatışmaların temelini atmıştır. Aynı zamanda Batılı yönetim sistemlerinin ve değer yargılarının zorla benimsetilmeye çalışılması, yerli halkların sosyo-kültürel yapılarını sarsmış ve ciddi dönüşüm sancularına neden olmuştur (Rodney, 1972). Soğuk Savaş döneminde Afrika, ABD ve SSCB arasında ideolojik ve stratejik bir rekabet alanına dönüşmüştür. Bu dönemde Batı Afrika'daki bazı devletler sosyalist rejimlere yönelirken, bazıları Batı bloğuna yakın politikalar benimsemiştir. Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte Afrika, yeni bir küresel ilgi alanı haline gelmiş; özellikle 2000'li yıllardan itibaren enerji kaynakları ve yeraltı zenginlikleri nedeniyle birçok devletin ekonomik ve politik yatırım alanı olmuştur.

Fransa kıtada en erken sömürgecilik faaliyetlerine başlayan ülkedir. Özellikle 1830 gibi erken yıllarda Cezayir'i işgal eden Fransa daha sonra kıtada var olan etkinliklerini artırmıştır. 1845'li yıllardan sonra ise Batı Afrika kıyılarından iç kısımlara doğru ilerleyen Fransa, Batı-Doğu istikametinde ilerleyerek Büyük Sahra'nın güney ve kuzeyine yönelmiştir (Dursun, 2025). Fransa, sömürgecilik faaliyetlerini genişletme sürecinde, özellikle Afrika kıtasında çeşitli devletlerle rekabet içerisine girmiştir. Bu süreçte, Berlin Konferansı sonrasında kıtanın paylaşımı hız kazanırken Fransa, diğer sömürgeci devletlerle diplomatik ve stratejik anlaşmalar yaparak çıkarlarını koruma yoluna gitmiştir. Örneğin, Batı Sudan'ı bütünüyle kontrol altına almaya yönelik girişimleri sırasında 1898 yılında Faşoda'da İngiltere ile karşı karşıya gelmiştir. Bu gerilim, Fransa'nın Madagaskar üzerindeki egemenliğinin İngiltere tarafından tanınması karşılığında, Batı Sudan üzerindeki hak iddialarından feragat etmesiyle son bulmuştur. Bu durum, Fransa'nın yalnızca İngiltere ile değil, diğer Avrupa devletleriyle de benzer uzlaşmacı yollarla çıkar çatışmalarını çözme eğiliminde olduğunu göstermektedir. Afrika'da uyguladığı sömürge politikalarında Fransa, diğer Avrupalı güçlerden farklı olarak asimilasyona dayalı bir yönetim anlayışını benimsemiştir. Yerel halkı Fransız kültürü ve yaşam tarzı doğrultusunda şekillendirmeyi hedefleyen bu politika, idari yapılanmalara da yansımıştır. Bu bağlamda, Fransa 1896 yılında Fransız Batı Afrikası (Afrique Occidentale Française) ve 1910 yılında Fransız

Ekvatorial Afrika (Afrique Équatoriale Française) adları altında iki ayrı bölgesel yönetim teşkilatlanması kurarak, sömürge yönetimini daha sistematik bir yapıya kavuşturmuştur. Fransa bölgede elde ettiği sömürgeleri elde tutabilme ve kolay askeri hâkimiyet sağlama adına Saint-Louis-Dakar demiryolu hattını oluşturmuştur (Armağan, 2014:314). Fransa, yerel halkı yönetime katmayarak misyonerler aracılığıyla Hristiyanlığı yaymış; eğitim ve kültürde kendi sistemini dayatıp zorunlu vatandaşlık politikalarıyla bölgede kalıcı sosyo-kültürel tahribatlar yaratmıştır.

İngilizler kıtada sömürgecilik sisteminden önce daha katı bir sistem olan “Köle Ticareti” sistemini oluşturmuşlardır. Köle ticaretinden gelen gelirler İngiltere’nin Sanayi Devrimini yaşamasına etkileyici bir finans kaynağı oluşturmuştur. Sanayi devrimi ile birlikte donanma konusunda kendini daha da geliştiren İngiltere yönünü Batı Afrika kıyılarına çevirmiş, Hollanda ve Almanya’ya ait sömürge bölgelerinin bir kısmını aldıktan sonra Doğu Afrika’da etkinliğini arttıran İngiltere, Batı Afrika’da ise Gambia, Sierra Leone, Altın Kıyısı ve Nijerya’yı sömürge topraklarına katarak hammadde yönünden zengin olan bölgelerde nüfuzunu arttırmıştır. Fransa’nın aksine yönetimde mahalli kadrolarda bölge halkından önde gelenlerine yer vermesi, kültürlerin yok edilmesi gibi bir çabaya girmedikleri için İngiltere’nin sömürgelerinin bağımsızlık hareketlerini hızlandırmıştır (Dursun, 2025).

Fransız dönemi ve İngiliz dönemi sömürgecilik tarihi birlikte ele alındığında hammadde, köle ticareti, ulusal ekonomilerini geliştirme amaçları ortak yönlerini oluştururken, sömürge topraklarında siyasi, yönetsel, kültürel konularda bölge halkına davranışları konusunda farklılıklar bulunmaktadır. Ancak her iki dönemde gerek kültürel gerek dini gerekse sosyal yapılar üzerinde etkisi uzun süre toparlanmayacak ciddi etkiler bırakmışlardır. I. Dünya Savaşı’nın getirdiği ağır maliyetler Fransa’yı mali açıdan zora sokmuş, İngilizlerinde de uyguladığı sömürge politikası doğrultusunda Amerika Birleşik Devleti başkanı Wilson’un yayınladığı ilkeler sonucu kıtada var olan bağımsızlık süreçleri hızlanmıştır. Özellikle Soğuk Savaş döneminde iki blok arasında kanlı çatışmalara sahne olan kıta, Soğuk Savaş’ın ardından dekolonizasyon süreçleri hız kazanarak bağımsızlıklarını kazanmışlar ve büyük güçlerin hukuki anlamda sömürgecilik faaliyetleri son bulmuştur. Ancak günümüzde bölge insanı ve sömürgecilik döneminden kalma yapısal sorunlar kıta insanını hala etkilemektedir. Sınır sorunları, istikrarsız yönetimler, halkın yoksul ve yoksun olması kıtada illegal birçok

oluşumun zeminini hazırlamıştır. Birçok kişi günümüzde hala koloni dönemini aratmayan uygulamalarla çeşitli coğrafyalara geçiş yapmaya çalışmaktadır. Bu noktada özellikle Batı Afrika bölgesi ana göç güzergâhlarından birini oluşturmuştur.

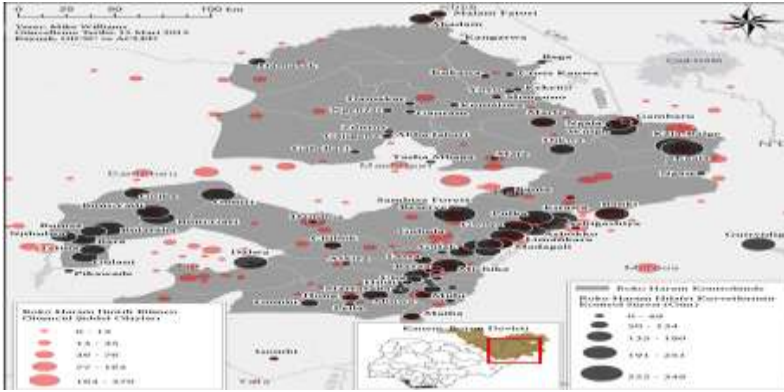
Batı Afrika Bölgesi ve Güvenlik Sorunları

Son yirmi yılda Batı Afrika, devletlerin kırılğan yapıları, sosyo-ekonomik eşitsizlikler ve etnik-dinsel gerilimlerin birleşmesi sonucu terör örgütlerinin faaliyetlerini yoğunlaştırdığı bir bölge olarak öne çıkmıştır. Nijerya merkezli Boko Haram ve onun bölgesel uzantıları, Mali'deki El Kaide bağlantılı gruplar ve DAEŞ'in Batı Afrika kolu, yalnızca ulusal sınırları aşan güvenlik tehditleri yaratmakla kalmamış, aynı zamanda bölgesel işbirliği mekanizmalarını da zorlamıştır. Terörizmin Batı Afrika'daki etkisi, sivillerin kitlesel göçlerine, insani krizlerin derinleşmesine ve ekonomik kalkınma süreçlerinin sekteye uğramasına yol açmıştır.

Bu çerçevede, El-Kaide'nin Kuzey Afrika yapılanması olan AQIM (Al-Qaeda in the Islamic Maghreb) ve Boko Haram gibi radikal dini terör örgütleri, Batı Afrika'da giderek artan bir etki alanı oluşturmuştur. Bu örgütlerin, küresel çapta faaliyet gösteren diğer terör yapılarıyla kurduğu ideolojik ve stratejik bağlar, yalnızca uluslararası bir meşruiyet arayışı değil, aynı zamanda kendi kapasite ve etki alanlarını genişletme yönünde bir çaba olarak değerlendirilmektedir. Özellikle Nijerya bölgesi ve Batı Afrika iç kesimlerinde faaliyet gösteren Boko Haram terör örgütü, bölgede en aktif ve yıkıcı yapıların başında gelmektedir. Terör örgütü son yıllarda birçok kanlı saldırı ve özellikle eğitim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin kaçırılması olayları ile ulusal ve uluslararası basında kendilerine yer bulmuşlardır (BBC NEWS TÜRKÇE, 2020). Batı Afrika bölgesinde terör örgütleri kişileri eğitim gibi kamu hizmetlerine olan ulaşımı engellemesi ideolojik anlamda bireylerin radikalleşmesine zemin hazırlamaktadır. Terör örgütlerinin özellikle Kuzeydoğu Nijerya'da ve Nijer, Çad, Kamerun gibi ülkelerin bazı bölgelerinde etkili olabilmesi, bu bölgelerde devletin güvenlik kapasitesinin sınırlı olduğuna işaret etmektedir. Devletin hem askeri hem de kurumsal olarak yeterince varlık gösterememesi, örgütün kontrol alanı oluşturmasına zemin hazırlamakla birlikte, örgütün 2010'lu yılların başında, bazı bölgelerde fiili olarak kontrol sağlaması ve vergi toplanması, yargılama yapması devlet egemenliğinin ciddi bir şekilde aşındığının belirtilerini ortaya çıkarmıştır (Başaran, 2025:473).

Bölgede Boko Haram gibi terör örgütlerinin özellikle eğitim kurumlarını hedef alması ve buna karşın yeterli devlet müdahalesinin yapılamaması, bölgede halkın devlete olan güvenin azalmasına neden olmuş, bu da terör örgütünün daha fazla alan kazanmasına neden olmuştur. Bahse konu durum Rotberg'in ele almış olduğunu "When States Fail" adlı çalışmasında belirttiği üzere ulus-devletlerin, içsel şiddetle sarmalandığında ulus devletin sürekliliğinin, vatandaşlar nezdinde sorgulanabilir ve gayrimeşru bir hal alacağı düşüncesini destekler bir etki yaratmıştır. Boko Haram'ın Batı Afrika Bölgesi'ndeki varlığı sadece terör tehdidi olarak algılanmamalı, aynı zamanda devlet kapasitesinin çöküşüne dair bir belirti olarak düşünülmelidir. Özellikle yukarıda da belirtildiği üzere Devlet Kırılganlık Endeksi değerlerine görede kırılan olan Nijerya'da terör örgütü başı başına tüm başarısız devlet kriterlerine etki yaratmasada kısmen başarısız devlet veya kontrolsüz alanların oluşumuna etki etmiştir. Bu durum, terörle mücadelenin sadece askeri yöntemlerle değil, aynı zamanda devlet inşası, kalkınma, yönetim ve toplumsal bütünleşme stratejileriyle yürütülmesi gerektiğini ortaya koymuştur.

Şekil 1: Boko Haram Etki Alanları

Kaynak: (Sıradağ, 2015).

Organize suç örgütleri, doğrudan ideolojik veya rejime yönelik hedefler taşımayan; ancak kar amacı güden, hızlı hareket kabiliyetine sahip ve çeşitli yasa dışı gruplarla kolaylıkla iş birliği kurabilen yapılardır. Bu örgütler; uyuşturucu kaçakçılığı, insan ticareti, silah ticareti ve göçmen kaçakçılığı gibi çok sayıda suç faaliyetiyle doğrudan ilişkilidir. Rejim karşıtı bir motivasyon taşımamaları, bu yapılarla mücadelede güvenlik politikalarının yeterince harekete geçirilmemesine neden

olmakta ve bu durum önemli bir boşluk yaratmaktadır. Batı Afrika bölgesi, hem jeopolitik konumu hem de yapısal kırılganlıkları nedeniyle organize suç örgütleri açısından stratejik bir merkez hâline gelmiştir. Devlet otoritesinin zayıf olduğu, güvenlik kapasitesinin sınırlı kaldığı ve siyasi istikrarsızlıkların sürdüğü bu bölgede, suç örgütleri faaliyet alanlarını genişletme imkânı bulmaktadır. Söz konusu ulus-aşırı organize suç grupları zayıf ve başarısız devletlerle, yolsuzlukla ve istikrarsızlıkla ilişkilendirilen rejimlerle, terörün ve çatışmanın var olduğu bölgelerle ilişkilendirilmektedirler (Ataş, 2025).

Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi (United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC)) tarafından yapılan açıklamaya göre; Batı Afrika Bölgesi'nde yerel kenevir (cannabis) kullanımının yaygın olduğu, sınıraşan uyuşturucu türleri (kokain, eroin, metamfetamin) artış yaşandığı, uyuşturucu kaçakçılığının ve elde edilen gelirlerin bölgede organize suç ve terör örgütleri için finansman kaynağı olarak kullanıldığı belirtilmiştir (United Nations, 2025). Uluslararası Polis Teşkilatı (İTERPOL)'nın 2018 yılında yayımladığı rapor da bu bulguları desteklemektedir. Raporunda, Batı Afrika'nın Güney Amerika'dan Avrupa'ya uzanan uyuşturucu güzergâhında kilit bir geçiş noktası olduğu vurgulanmıştır. Özellikle kokain, bölgeye gelen en yaygın ve ciddi narkotik madde olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca Pakistan ve Afganistan gibi Asya ülkelerinden gelen uyuşturucu maddelerin de Batı Afrika üzerinden dağıtıldığı, bu ürünlerin Amerika ve Avrupa'ya deniz yolu ile taşındığı belirtilmiştir (The International Criminal Police Organization (INTERPOL), 2018:9).

Şekil 2: Batı Afrika Kokain Deniz Yolu Haritası

Kaynak: (The International Criminal Police Organization, 2018:10).

Şekil 3: Batı Afrika ve Uluslararası Uyuşturucu Madde Rotası

Kaynak: (The International Criminal Police Organization, 2018:11).

Uluslararası organize suç sadece deniz yollarını değil, kara ve hava yollarını da yapmış oldukları kaçakçılık faaliyetlerinde yoğun olarak kullanılmaktadır. Türkiye, stratejik anlamda sahip olduğu coğrafi konumu nedeniyle bahse konu bölgelerden çıkan faaliyetler için transit geçiş ülkesi olarak öne çıkmakta; özellikle Afrika kökenli göçmenlerin bedenlerinde uyuşturucu taşıyarak geçiş yaptıkları vakalar, çok yönlü güzergahların kullanıldığının en büyük örneğini oluşturmuştur (TRT HABER, 2021).

Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi'ne (UNODC) göre insan ticareti, bireylerin kar amacıya, güç kullanımı, tehdit, dolandırıcılık veya aldatma yoluyla alıkonulması, taşınması, barındırılması ve istismar edilmesi sürecidir (United Nations Office on Drugs and Crime, 2025). Bu faaliyet; zorla çalıştırma, seks ticareti, organ ticareti ve nadiren de olsa insanların deneylerde kullanılması gibi çeşitli istismar biçimlerini içermektedir. Batı Afrika'da insan ticareti çok boyutlu ve karmaşık bir yapıya sahiptir. Bölgesel ekonomik entegrasyon ve göç eğilimleri, bireylerin daha iyi yaşam koşulları arayışıyla göç etmesine neden olmuş, bu durum suç şebekeleri tarafından istismar edilmiştir. Özellikle çocukların zorla tarım alanlarında ve uyuşturucu üretiminde çalıştırılması, yaygın tespit edilen ihlaller arasındadır. İnsan ticaretinin Batı Afrika'daki yaygın olmasının başlıca nedenleri ise; başarısız devlet göstergelerinden biri olan etkin bir hukuk sisteminin olmayışı, hukuk sistemi üzerinde siyasi baskılar, yasaların belirlemiş olduğu cezai yaptırımların caydırıcılıktan uzak olması ve sonuç olarak adet dağıtım

kapasitesinin zayıflığı, bölgede var olan yoksulluk, gelir adaletsizliği ve bölgesel kalkınma farkları, yolsuzluk ve devlet otoritesinin zayıflığıdır.

Şekil 4: Batı Afrika ve Kaçakçılık Akış Rotaları

Kaynak: (Dechery & Ralston, 2015).

Batı Afrika kıyı hattı ve Kuzey Afrika üzerinden Akdeniz'e uzanan deniz yolu güzergâhları, göçmen kaçakçılığında en sık kullanılan rotaların başında gelmektedir. Göçmenlerin, yasal olmayan yollarla Avrupa başta olmak üzere farklı coğrafyalara ulaşma çabaları, hem bireysel aktörler hem de organize suç örgütleri tarafından sistematik biçimde istismar edilmektedir. Kişi başına alınan yüksek ücretler nedeniyle bu faaliyet, yüksek kâr getirisi olan bir sektör haline gelmiştir. Göçmen kaçakçılığı, insan ticaretinden farklı olarak, bireylerin kendi rızaları ile yasal olmayan yollarla bir ülkeden diğerine geçmeye çalışmaları üzerine kuruludur. Ancak bu süreçte bireyler, hem güvenlik hem de yaşam hakları açısından ciddi risklerle karşı karşıya kalmaktadırlar.

Uluslararası Göç Örgütü (IOM) tarafından yayımlanan verilere göre, Batı Afrika'da yaklaşık 8.4 milyon insan, bölgesel, kıtasal ve uluslararası düzeyde yer değiştirmektedir. Bu sayı, dünya nüfusunun yaklaşık %2.8'ine tekabül etmektedir ve göç hareketliliğinin bölge açısından taşıdığı önemi açıkça ortaya koymaktadır (The International Criminal Police Organization (INTERPOL), 2018:13).

Şekil 5: Batı Afrika Bölgesel ve Uluslararası Göçmen Kaçakçılığı Rotaları

Kaynak: (The International Criminal Police Organization, 2018:14).

Şekil 6: Genel Göçmen Akış Rotaları

Kaynak: (United Nations Office on Drugs and Crime, 2020:11).

Sonuç

Batı Afrika bölgesi, uzun yıllardır süre gelen yapısal kırılganlıklar, zayıf yönetim pratikleri ve düşük kurumsal kapasite nedeniyle, başarısız devlet göstergelerinin belirgin şekilde gözlemlendiği bir coğrafya hâline gelmiştir. Devletlerin, kamu hizmetlerini etkin şekilde

sunamaması, güvenlik sağlamada yetersiz kalması, yargı bağımsızlığını koruyamaması ve yolsuzlukla mücadelede başarısız olması, bölgedeki tüm güvenlik sorunlarının temelini oluşturmaktadır. Bu kırılan yapı, terörizm, organize suç, insan ticareti, uyuşturucu ve göçmen kaçakçılığı gibi birbirini besleyen karmaşık sorunların ortaya çıkmasına ve derinleşmesine zemin hazırlamıştır. Boko Haram ve AQIM gibi terör örgütleri, devlet otoritesinin zayıf olduğu bölgelerde sadece şiddet üretmekle kalmayıp, aynı zamanda yerel halk üzerinde fiili kontrol sağlayarak alternatif otoriteler hâline gelmiştir. Bu durum, bölge halkının devlete olan güvenini azaltmış, suç ekonomilerini meşrulaştırmış ve radikalleşmeyi tetiklemiştir.

Bununla birlikte, organize suç örgütleri, uyuşturucu ve insan kaçakçılığı faaliyetlerini yürütürken, devletin güvenlik zafiyetlerinden faydalanmakta; zayıf sınır denetimleri, yolsuzlukla işleyen kurumlar ve cezasızlık kültürü bu yapıların faaliyetlerini kolaylaştırmıştır. Özellikle Batı Afrika'nın jeopolitik konumu, bölgeyi hem Güney Amerika'dan Avrupa'ya uzanan kokain rotasında, hem de Kuzey Afrika üzerinden yasadışı göç güzergâhlarında bir geçiş noktası hâline getirmiştir. Sonuç olarak, Batı Afrika'daki bu çok katmanlı güvenlik tehditlerinin merkezinde başarısız devlet yapıları yer almaktadır. Bu nedenle, yalnızca güvenlik temelli önlemler yeterli olmayacak; uzun vadeli çözüm için devlet kapasitesinin güçlendirilmesi, hukukun üstünlüğünün tesisi, ekonomik kalkınmanın sağlanması ve toplumsal eşitsizliklerin giderilmesi gibi kapsamlı ve bütüncül politikalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Kaynakça

- Armağan, İ. (2014). *Dünya Siyasetinde Afrika*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Ataş, B. (2025, Şubat 20). Batı Afrika'da Güvenlik ve Terörizm. Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi (TASAM).
- Başaran, R. E. (2025). Boko Haram: Tarihsel Gelişimi ve Dinî-Siyasi Söylemleri. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 66(1), s. 461-488. <https://doi.org/10.33227/auifd.1602736> adresinden alındı
- Başurgan Atılğan, A., & Atılğan, A. (2024). Başarısız Devletler: Somali Örneği. *International Journal of Social Sciences*, 8(34), s. 592-615. doi:10.52096/usbd.8.34.34

- BBC NEWS TÜRKÇE. (2020, Aralık 17). *Nijerya'da Boko Haram'ın kaçırdığı 350'ye yakın çocuk serbest bırakıldı.* <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-55357830> adresinden alındı
- Boahen, A. A. (1987). *African Perspectives on Colonialism*. Baltimore: Johns Hopkins University Press. <https://dx.doi.org/10.1353/book.78282>. adresinden alındı
- Buzan, B. (1983). *People, States, and Fear The National Security Problem in International Relations*. Brighton: Wheatsheaf Books.
- Cojanu, V., & Popescu, A. I. (2007). Analysis of Failed States: Some Problems of Definition and Measurement. *Romanian Economic Journal*, 10(25), s. 143-162. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1769654 adresinden alındı
- Dechery, C., & Ralston, L. (2015). *Trafficking and Fragility in West Africa*. <https://documents1.worldbank.org/curated/en/401851468184741492/pdf/98903-WP-AFR-P148420-Box-393185B-PUBLIC-Trafficking-FINAL.pdf>: World Bank.
- Dursun, D. (2025, Ağustos 26). https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/50907/mod_resource/content/0/Afrika%20Tarihi.pdf adresinden alındı
- Fragile States Index. (2024). *Global Data*. Fragile States Index 2024: <https://fragilestatesindex.org/global-data/> adresinden alındı
- Fragile States Index. (2025, August 25). *What Does State Fragility Mean?* <https://fragilestatesindex.org/frequently-asked-questions/what-does-state-fragility-mean/> adresinden alındı
- Güngörsen, R., & Şahin, G. (2023). Yapısal Şiddet Bağlamında Başarısız Devletler ve Terörizm İlişkisi: Yemen ve Suriye Örnekleri. *Güvenlik Çalışmaları Dergisi*, 25(1), s. 3-29. <https://doi.org/10.54627/gcd.1251174> adresinden alındı
- Helman, G. B., & Ratner, S. R. (1993). Saving Failed States. *Foreign Policy*(89), s. 3-20. <http://www.jstor.org/stable/1149070> adresinden alındı
- Kaplan, R. D. (1994). *The Coming Anarchy*. The Atlantic: <https://www.theatlantic.com/magazine/archive/1994/02/the-coming-anarchy/304670/> adresinden alındı

- Newman, E. (2007). Weak States, State Failure, and Terrorism. *Terrorism and Political Violence*, 19(4), s. 463-488. <https://doi.org/10.1080/09546550701590636> adresinden alındı
- Özalp, O. N. (2014). Uluslararası İlişkilerde Başarısız Devletler Sorunsalı ve Bu Sorunsalın Uluslararası Hukuka Etkileri. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 72(1), s. 349-362.
- Rodney, W. (1972). *How Europe Underdeveloped Africa*. Bogle-L'Ouverture Publications.
- Rotberg, R. I. (2003). Failed States, Collapsed States, Weak States: Causes and Indicators. R. I. Rotberg (Dü.) içinde, *State Failure and State Weakness in a Time of Terror* (s. 1-25). Washington: Brookings Institution Press.
- Rotberg, R. I. (2004). The Failure and Collapse of Nation-States Breakdown, Prevention and Repair. R. I. Rotberg (Dü.) içinde, *When States Fail* (s. 1-48). New Jersey: Princeton University Press.
- Sıradağ, A. (2015). Sahra Altı Afrikası'nda Terörist Grupların Yükselişi Boko Haram ve Eş-Şebab. Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA).
- Taşdemir, F. (2013). Başarısız Devletler ve Uluslararası Hukuk Açısından Ortaya Çıkardığı Sorunlar. *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 8(1), s. 405-423.
- The International Criminal Police Organization (INTERPOL). (2018). *Overview of Serious and Organized Crime in West Africa*.
- Thornton, J. (2012). *Africa and Africans in the Making of the Atlantic World, 1400–1800* (2 b.). Pennsylvania: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511800276> adresinden alındı
- TRT HABER. (2021, Ocak 12). *İstanbul Havalimanı'nda yakalandı, midesinde uyuşturucu çıktı*. <https://www.trthaber.com/haber/turkiye/istanbul-havalimaninda-yakalandi-midesinden-uyusturucu-cikti-546632.html> adresinden alındı
- United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). (2020). *Global Report on Trafficking in Persons 2020*. https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/tip/2021/GLOTiP_2020_15jan_web.pdf adresinden alındı

United Nations Office on Drugs and Crime. (2008). *Drug Trafficking as a Security Threat in West Africa*.

United Nations. (2025). *UNODC's World Drug Report 2025: Global instability and the diversification of drug markets in West and Central Africa deepens health and security risks*. UNODC West and Central Africa. <https://www.unodc.org/westandcentralafrica/en/westandcentralafrica/stories/2025/unodcs-world-drug-report-2025-global-instability-and-the-diversification-of-drug-markets-in-west-and-central-africa-deepens-health-and-security-risks.html> adresinden alındı

United Nations Office on Drugs and Crime. (2025, August 26). *Human Trafficking*. <https://www.unodc.org/unodc/en/human-trafficking/human-trafficking.html> adresinden alındı

Wolfers, A. (1952). National Security As An Ambiguous Symbol. *Political Science Quarterly*, 67(4), s. 481-502.

World Population Review. (2025, September 23). *Failed States 2025*. Failed States Index. <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/failed-states>

Extended Summary

The West African region has become a geography where indicators of failed states are clearly observable due to long-standing structural vulnerabilities, weak governance practices, and low institutional capacity. This situation poses serious threats not only to the countries of the region but also to global security. The inability of states to effectively deliver public services, ensure security, protect judicial independence, and adequately combat corruption not only undermines internal political order but also forms the basis of all security issues in the region. Most West African states are not only inadequate in providing public services but also unable to respond to the demands of different segments of society. The lack of basic public services such as education, health, infrastructure, and employment weakens citizens' loyalty to the state and paves the way for the emergence of alternative authorities. In rural areas where the state's presence is insufficient, the people often meet their security and social service needs through local militias, radical groups, or organized crime organizations.

In this context, radical groups such as Boko Haram and Al-Qaeda in the Islamic Maghreb (AQIM) not only generate violence in areas where state authority is weak, but also function as a kind of “alternative state” by establishing de facto control over the local population. These groups collect taxes in some areas, establish so-called justice systems, and provide social services to gain legitimacy. Thus, these structures take the place of the state in the eyes of the people, deepening the social crisis of confidence. It is not only ideological motives that drive people to radical structures, but also pragmatic expectations regarding the fulfillment of basic needs. The social and economic incentives offered by terrorist organizations are particularly appealing to the young population and are expanding the social base of radicalization. This situation reveals that security threats in the region have developed into a multi-layered structure that feeds off each other in a cause-and-effect relationship.

In addition to the threat of terrorism, organized crime in West Africa also takes advantage of the weakness of state authority. Activities such as drug trafficking, human trafficking, and migrant smuggling have become an important part of the region's economy. West Africa, which serves as a strategic transit point on the cocaine route stretching from South America to Europe, has become a target for global criminal networks in this regard. Weak border controls, low technological infrastructure, and a security bureaucracy intertwined with bribery and corruption facilitate the activities of these criminal networks; in many cases, local officials or security personnel turn a blind eye to these structures in exchange for benefits. In this context, a symbiotic relationship between the criminal economy and politics is becoming increasingly visible; the transparency and accountability of the state are disappearing; and the legitimacy of illegal structures is increasing.

Human trafficking and illegal migration are also important parts of this fragile structure. People from various parts of Africa use West Africa as a transit corridor to reach Europe, and in the process, they are exploited by migrant smuggling networks. The lack of adequate control mechanisms at the borders leads to uncontrolled and dangerous migration routes, which in turn paves the way for serious humanitarian crises. Migrants often pay large sums of money to human traffickers, are subjected to physical, sexual, and psychological violence during their journey, and even lose their lives. This humanitarian crisis

has become one of the greatest challenges facing both the countries in the region and Europe. In particular, from the perspective of European countries, instability in West Africa is triggering illegal migration flows, which in turn is causing security issues in West Africa to become a global concern.

All these security threats stem from the same fundamental structural problem, namely the reality of failed states. The state's inability to establish a social contract, to establish ties with its citizens, to provide public services, and to enforce the rule of law are the fundamental factors that fuel security threats. Therefore, addressing these issues with security-centric solutions alone may have short-term effects but will prove insufficient in the long run. Military interventions, counterterrorism operations, or international security assistance do not provide a lasting solution unless they strengthen the fragile state structure. Indeed, the increase in military coups in the region in recent years points to the weakness of civilian administrations and the low capacity of the state to provide security. For example, successive coups in countries such as Mali, Burkina Faso, and Niger have further eroded public confidence in democratic institutions and increased authoritarian tendencies. This has made the security crisis in the region even more complex.

Therefore, policies addressing security issues in West Africa must be shaped on the basis of multidimensional and comprehensive approaches. First and foremost, state capacity must be rebuilt. Increasing the functionality of public institutions, ensuring judicial independence, professionalizing security units, and restructuring public administration in line with the principles of transparency are of great importance. It is vital that the state be redefined not only as a security apparatus but also as a provider of social welfare in order to establish a connection with its citizens. At the same time, economic development plays a fundamental role in preventing security issues. In particular, youth unemployment is a source of recruitment for radical groups. Therefore, regional development policies should be supported by agriculture, small-scale production, infrastructure investments, and education-based programs. Reducing social inequalities, empowering women, and increasing local participation are also vital for establishing social peace.

Security issues in West Africa also require regional cooperation. It is important for regional organizations such as ECOWAS to take on more effective, inclusive, and binding roles and to develop common strategies in the areas of security, economy, and governance. In addition, the international community must focus its policies toward West Africa on long-term development and institutionalization processes rather than short-term security goals. In addition to military aid and security support, resources must also be allocated to good governance, democratization, human rights, and development projects. Otherwise, the sustainability of goals such as counterterrorism will not be possible.

In conclusion, failed state structures are at the heart of the multi-layered security problems in West Africa. The fundamental dynamic that feeds many threats, from terrorism to organized crime, from migrant smuggling to social radicalization, is the state's loss of legitimacy over its citizens. Therefore, comprehensive and holistic policies are needed that are not only security-oriented but also include socio-economic and institutional reforms. The rebuilding of the state, the establishment of social peace, and the achievement of development can only be possible with such a vision. Otherwise, West Africa will not be able to break out of the cycle of fragility, and local problems will continue to give rise to global threats.